

Rīgā, 2009.gada 16.janvārī.

Atzinums

par SIA "Pindstrup Latvia" kūdras ieguves lauku paplašināšanas atradnē "Lielsalas purvs" Talsu rajona Valdgales pagastā ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu

Darbības ierosinātājs: SIA "Pindstrup Latvia", reģistrācijas Nr.40003228381, adrese: Krišjāņa Valdemāra ielā 17, Talsi, LV – 3201.

Izvērtētie materiāli: kūdras ieguves lauku paplašināšana atradnē "Lielsalas purvs" Talsu rajona Valdgales pagastā ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojums, 1 sējums, kuru sagatavojusi SIA "Firma L4", reģistrācijas Nr.40003236001, adrese: Jelgavas ielā 90, Rīgā, LV – 1004.

Pamatojums: saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 16.pantu Vides pārraudzības valsts biroja 2008.gada 5.augustā izsniegtā Programma ietekmes uz vidi novērtējumam.

Atzinums sagatavots, izvērtējot 2008.gada 21.novembrī Vides pārraudzības valsts birojā iesniegto kūdras lauku paplašināšanas atradnē "Lielsalas purvs" Talsu rajona Valdgales pagastā ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu, un izdots paredzētās darbības ierosinātajam – SIA "Pindstrup Latvia" atbilstoši likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 18.panta un Ministru kabineta 2004.gada 17.februāra noteikumu Nr.87 "Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi" VI sadaļas prasībām.

Atbilstoši ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumā sniegtajai informācijai SIA "Pindstrup Latvia" ir noslēgusi zemes nomas līgumu ar VAS "Latvijas valsts meži" par 1662,1 ha zemes platības izmantošanu kūdras ieguvei atradnē "Lielsalas purvs", kas atrodas Talsu rajona Valdgales pagastā aptuveni 18 km uz dienvidrietumiem no Talsu pilsētas. Kūdras ieguve atradnē ir uzsākta 1967.gadā. Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras Derīgo izrakteņu komisija šajā teritorijā 2006.gada 10.maijā ir akceptējusi 25,1 miljonu m³ A kategorijas derīgā izrakteņa krājumu atlikumu, no tiem augstā tipa purva kūdra 24,4 miljoni m³ ar derīgā slāņa biezumu līdz 6 m (vidēji 2,6 m), pārejas tipa purva kūdra 0,5 miljoni m³ ar derīgā slāņa biezumu vidēji 1,23 m, jauktā tipa purva kūdra 0,2 miljoni m³ ar derīgā slāņa biezumu vidēji 1,41 m. Atradnes "Lielsalas purvs", kuras teritorijā ietilpst Salas un Sēmes purvi un Trīšautpurvs, kūdras iegulas veido augstā, pārejas un jauktā tipa kūdras iegulas. Līdz šim kūdras ieguve tiek veikta 977,1 ha platībā atradnes ziemeļu daļā Salas purva teritorijā. SIA "Pindstrup Latvia" plāno paplašināt kūdras ieguves laukus aptuveni 301 ha platībā meža kvartālā Nr.360 (kadastra Nr.8892 004 0006) atradnes dienvidu daļā - teritorijā, kas ietver Sēmes purvu (Semspurvs) un Trīšautpurvu. Ziņojumā sniegta informācija, ka ģeoloģiskās izpētes dati liecina, ka biežākais kūdras slānis (līdz pat 8 m) atrodas teritorijas dienviddaļā, bet teritorijas vidusdaļā sastopamas minerālzemēs salas, kuru tuvumā kūdras slānis būtiski samazinās vai tā vispār nav. Visā izpētes teritorijā zem kūdras galvenokārt iegul smilšainie nogulumu,

kuru slāņu biezums mainās no 0,2 līdz 3,0 m, bet zem tiem – mālainie nogulumi (mālsmilts, smilšmāls un māls), kuru slāņkopu biezums ir 6 m un vairāk.

Kūdras lauku paplašināšanai paredzētā aptuveni 301 ha platība kļūveidīgi iestiepjas Latvijas *Natura 2000* Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā - dabas lieguma "Stiklu purvi" vidusdaļā, tieši robežojoties ar VAS "Latvijas valsts meži" īpašumā esošiem zemes gabaliem ar kadastra Nr.88920020028, 98600070118, 98600110032, 88920070013 un Stiklu speciālās internātskolas apsaimniekošanā esošu zemes gabalu ar kadastra Nr.98600110019. Zemes gabali ar kadastra Nr.98600110032, 98600110019 un 88920070013 ietilpst dabas lieguma "Stiklu purvi" (C, LV0518900) teritorijā. Aptuveni 2,3 km no atradnes "Lielsalas purvs" atrodas Latvijas *Natura 2000* Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija - dabas liegums "Raķupes ieleja". Atradnei piegulošās teritorijas nav blīvi apdzīvotas – tuvākās dzīvojamās mājas "Saliņas" un "Baložkalni" atrodas attiecīgi aptuveni 800 m un aptuveni 2 km uz rietumiem no atradnes teritorijas, blīvi apdzīvota vieta "Stiklu" ciems aptuveni 1 km uz rietumiem, savukārt "Līcnieki", "Krūmiņi" un "Sviķi" uz ziemeļrietumiem attiecīgi aptuveni 2,2 km, 2,5 un 2,7 km attālumā. Mājās "Moricas" un "Lašupes", kas atrodas aptuveni 30 m attālumā ir izvietotas SIA "Pindstrup Latvia" saimnieciskās ēkas, tehnika, notiek kūdras pārkraušana un iekārtota daudzdzīvokļu ēka uzņēmuma darbiniekiem. Ražošanas vajadzībām šajā teritorijā ir uzstādītas 2 degvielas cisternas katra ar 10 m³ tilpumu.

SIA "Pindstrup Latvia" paplašināmajā 301 ha platībā, pielietojot gabalkūdras/grieztās kūdras ieguves metodi, plāno iegūt aptuveni 60 tūkst. m³ derīgā izrakteņa gadā no aptuveni 150 ha platības normāla mitruma apstākļos. Kūdras ieguvi plānots veikt līdz 1,6 m dziļumam 7 m platumā, izrokot līdz 1,28 m³/m. Viena slāņa izstrādes ilgums aptuveni 10 gadi. Gruntsūdens ieguvei paredzētajās teritorijās atrodas 10 līdz 20 cm no zemes virsmas. Kūdras ieguves lauku nosusināšanu paredzēts veikt ar kartu grāvjiem un savācējgrāvjiem, bet bērtņu vietas un ceļu joslas paredzēts nosusināt, ierīkojot slēgto drenāžu. Kartu grāvjus ar dziļumu no 1,0 līdz 1,8 m paredzēts ierīkot ik pēc 20 m, tālāk ūdeņus novadīt 2,5 līdz 3,0 m dziļos savācējgrāvjos, kurus paredzēts ierīkot ik pēc 500 m. Paplašināmo lauku meliorācijas sistēmā savāktos ūdeņus dabīgas noteces ceļā paredzēts novadīt laukuma ziemeļu daļā jau esošajos novadgrāvjos un tālāk - Raķupē, bet dienvidu daļā - Sēmes upē. Suspendēto vielu izgulsnēšanai grāvjos paredzēts izveidot suspendēto vielu nosēdbaseinus. Ziņojumam pievienotie 2008.gada oktobrī veikto Raķupes ūdens kvalitātes testēšanas rezultāti (lejpus atradnes ūdeņu ieplūdei) liecina, ka Raķupes ūdens kvalitāte atbilst antropogēnās darbības neskartiem ūdeņiem.

Ziņojumā norādīts, ka kūdras lauku paplašināšanai paredzētajā teritorijā pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados ir izrakti novadgrāvji 2,6 km garumā un detālās nosusināšanas grāvji 2 km garumā ar ūdens novadīšanu Sēmes upē. Ziņojuma autori norāda, ka purva virsas sēšanās ir novērojama līdz 1,0 m attālumā grāvju abās pusēs, bet ietekmes zona ir izplatīta līdz 15 m attālumā abpus grāvjiem. Tiek prognozēts, ka paplašināmajā teritorijā gruntsūdens līmenis pazemināsies aptuveni 50 m attālumā ap novadgrāvjiem vai kartu grāvjiem. Arī ziņojumam pievienotajā eksperta atzinumā par nosusināšanas ietekmi norādīts, ka laukos, kur veic frēzkūdras ieguvi, nepieciešams projektēt 2,0 līdz 2,5 m dziļus savācējgrāvjus un 1,4 līdz 1,8 m dziļus kartu grāvjus, kā arī norādīts, ka savācējgrāvju un novadgrāvju ietekme augstā tipa purvā, spriežot pēc mērījumiem kūdras lauku inventarizācijā, izpaužas līdz 20 m attālumā abās grāvju

pusēs. Eksperts uzskata, ka ietekme no grāvjiem, kas izveidoti paralēli dabas lieguma robežai un iedziļināti minerālgrūntī, ietekme var izpausties aptuveni 70 m attālumā, vienlaikus norādot, ka šī ietekme ir atkarīga no minerālgrūnts sastāva, kas nosaka filtrācijas lielumu.

Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā norādīts, ka dabas liegums "Stiklu purvi" ir izveidots Rietumlatvijā lielāko augsto purvu kompleksa un tur esošo sugu aizsardzībai. Dabas lieguma "Stiklu purvi" dabas aizsardzības plāns ir apstiprināts ar Vides ministra 2006.gada 31.marta lēmumu Nr.138, savukārt Ministru kabineta 2007.gada 24.jūlija noteikumi Nr.510 "Dabas lieguma "Stiklu purvi" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" nosaka teritorijas aizsardzības un izmantošanas kārtību. Kūdras lauku paplašināšanai plānotie Sēmes purvs un Trīšautpurvs neietilpst dabas liegumā, bet, kā norādīts ziņojumā, tie veido vienotu Stiklu purvu kompleksu (ietilpst 6 augstie purvi - Vasenieku purvs, Stiklu Dižpurvs, Vanagu purvs, Pumpuru purvs, Zvaguļu purvs, Bērzipurvs, Lūžnieku purvs). Kūdras lauku paplašināšanai paredzētajiem Sēmes purvam un Trīšautpurvam piegulošajās teritorijās atrodas Zvaguļu purvs, Bērzipurvs, Lūžnieku purvs, Vanagu purvs un Stiklu Dižpurvs. Kūdras atradnei tuvākās ūdenstilpes ir Mazais Kūtiņu ezers, Lielais Kūtiņu ezers, Stūriņezers, Ieriņezers, Maziere, Dižiere, Dziļene, Zutene, Seklene un Velnezers. Ezeri veido vienotu kompleksu ar tiem piegulošo purvu un mežu biotopiem. Tuvākās ūdenstece ir Raķupe (ziemeļos) un Vecieres upe (rietumos), kas uzņem ūdeņus no Salas purva, un Sēmes upe (dienvidaustrumos), kas uzņem ūdeņus no Trīšautpurva.

Raksturojot dabas liegumu "Stiklu purvi", ziņojumā norādīts, ka tas ir iekļauts Starptautiski putniem nozīmīgu vietu sarakstā, teritorijā sastopami 8 Eiropas Padomes biotopu direktīvas 1.pielikumā iekļautie biotopi. Dabas lieguma nozīmīgākās vērtības ir samērā neskartais sūnu purvu komplekss ar īpaši aizsargājamām augu un dzīvnieku sugām, no kurām dažām ir nedaudzas atradnes Latvijas teritorijā. Liegumā ir izdalīti 6 dabisko meža biotopu veidi, no kuriem dominē skuju koku dabiskie meža biotopi 45,9 ha platībā (potenciālie – 86,8 ha) un slapjie priežu un bērzu meži 12,1 ha platībā (potenciālie – 23,3 ha), sastopamas 24 sūnaugu, 28 vaskulāro augu, 2 gliemju, 17 kukaiņu, 29 putnu un 8 zīdītājdzīvnieku īpaši aizsargājamās sugas. Dabas liegumā esošie biotopi - purvainie meži, boreālie meži un melnalkšņu staignāji ir iekļauti Ministru kabineta 2006.gada 21.februāra noteikumu Nr.153 "Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu" pielikumā. Kūdras ieguves teritorijai tuvākās ir īpaši aizsargājamo augu sugu - ciņu mazmeldrs un kailā apaļlape – atradnes. Dabas liegums "Stiklu purvi" ir viena no nedaudzām dižās aslapes atradnēm ārpus piejūras, tajā ir 2 no trim Latvijā sastopamajām daudzstumbra pameldra atradnēm un 1 no trim Lindberga sfagna atradnēm.

Raksturojot dabas vērtības kūdras lauku paplašināšanai paredzētajā teritorijā, ziņojumā norādīts, ka teritorijā sastopamas augstiem purviem raksturīgas augu sugas. Tuvāk purva malām ir blīvāks priežu apaugums, purva bērzi sastopami izklaidus. Klajas ir abu purvu centrālās daļas. Sēmes purva dienvidu daļā ir, izklaidus augošas, retas purva priedes. Veidotā meliorācijas grāvju sistēma ir veicinājusi priežu apauguma veidošanos purvu teritorijas austrumu daļā. Purvu klajās daļās atdala blīvāki un skrajāki, vidēja vecuma vai jauni purvaini priežu meži. Savukārt Trīšautpurva ziemeļu daļa ir staigna un klaja. Nelielās platībās Trīšautpurva ziemeļu un ziemeļrietumu daļā ir izdalāms biotops – degradēti augstie purvi, kuros iespējama

vai noris dabiskā atjaunošanās. Kūdras ieguvei paredzētās teritorijas potenciālo botānisko vērtību palielina arī šeit piemērotās dzīvotnes ciņu mazmeldram, kas ir salīdzinoši bieži konstatējams apkārtnes purvos. Sēmes purvs un Trīšautpurvs labi līdz vidēji reprezentatīvi atbilst Eiropā prioritāri īpaši aizsargājamam biotopu veidam – neskarti augstie purvi. Ziņojuma autori norāda, ka darbība plānota teritorijā, kas kā maz ietekmēts purvu un purvainu mežu biotopu komplekss veido piemērotas dzīvotnes ar purviem un purvainiem mežiem saistītām rūpuļu, abinieku, bezmugurkaulnieku, zvēru un putnu sugām, nodrošinot to uzturēšanās, vairošanās un migrācijas iespējas. Līdz ar to, ierīkojot kūdras laukus, tiks iznīcināti sūnu purvu un purvainu mežu biotopi vismaz 301 ha platībā. Paredzētās darbības teritorija kopā ar dabas lieguma "Stiklu purvi" teritoriju ir iekļauta putnu aizsardzībai starptautiski nozīmīgo vietu sarakstā. Dabas lieguma purvi kopā ar Sēmes purvu un Trīšautpurvu veido mozaikveida mitraini, kurā dzīvojošo putnu sugas ir savstarpējā kontaktā.

Ziņojumā norādīts, ka dabas lieguma "Stiklu purvi" Dabas aizsardzības plānā ir priekšlikums iekļaut kūdras lauku paplašināšanai paredzēto teritoriju dabas lieguma teritorijā; eksperti, kas piedalījās plāna sagatavošanā, savas kompetences ietvaros norādījuši uz dabas vērtībām kūdras lauku paplašināšanai plānotajā teritorijā, kuru iznīcināšana visticamāk negatīvi ietekmēs liegumā esošos biotopus, kā arī, ņemot vērā, ka Sēmes purvs atrodas samērā dabiskā stāvoklī un teritorijā konstatētās īpaši aizsargājamo putnu sugas, tiek secināts, ka Sēmes purvs ir svarīga dabas lieguma "Stiklu purvi" sastāvdaļa; pakļaujot šo teritoriju kūdras izstrādei, zudīs pašlaik tur ligzdojošo putnu atradnes; melioratīvie pasākumi veicinās fitocenožu un biotopu degradāciju dabas liegumā "Stiklu purvi". Dabas aizsardzības plānā noteikts, ka teritorijai, kurā paredzēta kūdras ieguve, jāveic ietekmes uz vidi novērtējums un jāizstrādā nosacījumi saimnieciskās darbības ietekmes mazināšanai – noteikt mikroliegumus putnu ligzdošanas vietās, aizsargzonas ap saliņām, nerakt lieguma robežu tuvumā lielos novadgrāvjus u.c.

Ziņojuma autori norāda, ka kūdras ieguves iespējamā negatīvā ietekme uz apkārtnes bioloģisko daudzveidību galvenokārt saistīta ar hidroloģiskā režīma izmaiņām, un uzskata, ka nosusināšanas grāvju izveide atbilstoši plānotajam (savācējgrāvji un novadgrāvji 210 līdz 770 m attālumā no mikroliegumiem un līdz 70 m attālumā no pārējās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas robežas) tiešā veidā neietekmēs īpaši aizsargājamo dabas teritoriju - dabas liegumu "Stiklu purvi", neiznīcinās tajā esošās īpaši aizsargājamās sugas, biotopus un mikroliegumus. Līdz ar to kūdras ieguve neapdraudēs sugu eksistenci, kā raksturīgā biotopa sastāvdaļu, dabas liegumā un nav paredzama sugas izplatības areāla samazināšanās. Vienlaikus ziņojuma autori norāda, ka paredzētās darbības rezultātā tiks iznīcināta daļa biotopu, kurus, iespējams, apdzīvo īpaši aizsargājamo putnu sugas, kas galvenokārt sastopamas dabas lieguma teritorijā, bet, tā kā ieguvei paredzēto teritoriju no dabas lieguma atdala mežu joslas, tad paredzētā darbība tiešā veidā neapdraud dabas liegumā esošos purvus. Ziņojuma autori uzskata, ka, ievērojot sezonālus liegumus, nelabvēlīgo ietekmi uz putnu populācijām var maksimāli samazināt.

Ziņojumam pievienotajā dabas vērtību ekspertes atzinumā norādīts, ka Sēmes un Trīšautpurvā novērotas vismaz 8 Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās putnu sugas, teritorijā sastopami augsto purvu biotopi, kuru kvalitāte labi līdz vidēji reprezentatīvi atbilst kritērijiem, lai tos atzītu par Eiropā īpaši aizsargājamu biotopu veidiem – neskarti augstie purvi un purvainie meži, kā arī fragmentāri sastopams

biotops – degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās. Sēmes purva bioloģiskā vērtība saistāma ar dabisku un mazskartu purvu biotopu kompleksu esamību un tiešu robežošanos ar dabas liegumu "Stiklu purvi". Eksperte norāda, ka apsekotajās platībās netika konstatēta īpaši aizsargājamo augu sugu atradņu esamība, vienlaikus atzīmējot, ka teritorijas izpētes laiks un sezona apgrūtināja atradņu konstatēšanu. Kūdras lauku paplašināšanai paredzētajā teritorijā nav fiksēti dabisko meža biotopu nogabali vai to daļas. Izpētes teritorijas tuvumā dabas liegumā konstatēti biotopi - purvainie meži, boreālie meži un neskarti augstie purvi, kas iekļauti Ministru kabineta 2006.gada 21.februāra noteikumu Nr.153 "Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu" pielikumā. Eksperte uzskata, ka kūdras ieguve Sēmes purvā un Trīšautpurvā var ietekmēt dabas lieguma "Stiklu purvi" uzturēšanas un apsaimniekošanas pasākumu sekmīgu izpildi, kūdras lauku nosusināšanas grāvju sistēma var ietekmēt apkārtējo teritoriju hidroloģisko režīmu, kas izpaudīsies kā purvainu/mitru mežu tipu platību samazināšanos, t.i., var veicināt vai izraisīt piegulošo dabas lieguma "Stiklu purvi" mežu augšanas apstākļu susināšanos, vienlaikus norādot, ka robežojošie meži atrodas galvenokārt uz sausām minerālaugsnēm, līdz ar to eksperte neprognozē būtiskas biotopu vērtību degradējošas izmaiņas sugu sastāvā, kā arī norāda, ka, atstājot neskartas purvu malas, minerālsalas, neskartas platības ap tām un neskartas platības ar plānu kūdras slāni, ietekme uz dabas liegumu "Stiklu purvi" uzskatāma par nebūtisku; kūdras ieguves lauki samazinās dabas liegumos "Stiklu purvi" un "Raķupes ieleja" dzīvojošo putnu barošanās, atpūtas un slēptuvju vietas, taču, ņemot vērā, ka blakus esošajā Salas (Lielsalas) purvā ieguve notiek kopš 1970.gada un ir ierīkota nepieciešamā infrastruktūra, eksperte norāda, ka kūdras ieguves lauku paplašināšana ir pieļaujama, jo apkārtnes fauna ir pieradusi pie cilvēka klātbūtnes un dzīvnieku migrācija netiks būtiski ietekmēta, un uzskata, ka, uzsākot ieguvi jaunā atradnē, videi tiktu nodarīti lielāki zaudējumi, nekā turpinot ieguvi Sēmes purvā; eksperte norāda, ka jāievēro medņu mikrolieguma prasības, izstrādātie kūdras lauki jārekultivē, apmežojot tos un veidojot nelielas ūdenstilpes, kā arī jāaizdambē grāvji, kas vairs nav nepieciešami kūdras izstrādei. Lai gan ekspertes atzinumā atzīmēts, ka kūdras lauku paplašināšana saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 27.marta noteikumos Nr.213 "Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu" noteiktajiem kritērijiem būtiski neapdraud īpaši aizsargājamās sugas, biotopus un to aizņemtās platības, vienlaikus norādīts, ka SIA "Pindstrup Latvia" jābūt gataviem pārtraukt vai ierobežot kūdras ieguvi, vai veikt papildus kompensējošos pasākumus, ja tiks novērotas nelabvēlīgas ietekmes uz apkārtnes dabas vērtībām.

Ziņojumam pievienotajā eksperta atzinumā par apkārtnes ornitoloģisko daudzveidību norādīts, ka kūdras lauku paplašināšanai paredzētās teritorijas ornitoloģiskā apsekošana pamatā notika 2005.gadā, izstrādājot dabas lieguma "Stiklu purvi" dabas aizsardzības un apsaimniekošanas plānu un individuālo aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumus. Apsekošanas laikā dabas liegumā "Stiklu purvi" tika konstatētas 29 Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās putnu sugas, no tām kūdras lauku paplašināšanai paredzētajā teritorijā – 12 (rubenis, mednis, mežirbe, dzērve, dzeltenais tārtiņš, purva tilbīte, bikšainais apogs, vakarlēpis, pelēkā dzilna, melnā dzilna, brūnā čakste, lielā čakste). Atzinumā norādīts, ka šobrīd Latvijā ir noteikta 71 putniem starptautiski nozīmīga vieta, viena no tām dabas liegums "Stiklu purvi" ar nedaudz izmainītām robežām, kurās ietilpst Lielsalas purva dienvidu atzars

– Sēmes purvs un Trīšautpurvs. Šajos purvos ligzdojošo putnu teritorijas nosacīti saskaras, jo purvi viens no otra atdalīti ar salīdzinoši šaurām mineralizētām meža joslām. Eksperts norāda, ka dzeltenajam tārtiņam, purva tilbītei un lielajai čakstei šo atradni Latvijas apstākļos jāuzskata ne vien par ļoti izolētu, bet arī par lielāko un nozīmīgāko Kurzemē. Kūdras lauku paplašināšanai paredzētā teritorija rietumdaļā robežojas ar medņu riesta vienu mikroliegumu un austrumdaļā ar medņu riesta viena mikrolieguma buferzonu. Eksperts norāda, ka viņam nezināmu iemeslu dēļ mikroliegums, kas robežojas ar kūdras lauku paplašināšanai paredzēto teritoriju, nav izveidots visam riestam, bet tikai pusei – tā rietumu daļai. Eksperts uzskata, ka plānotā kūdras lauku paplašināšana radīs būtisku kaitīgu ietekmi īpaši aizsargājamai putnu sugai mednim – izzudīs riests, kas robežojas ar plānotajiem kūdras laukiem, tādējādi radot tiešu negatīvu ietekmi uz Latvijas *Natura 2000* Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā - dabas liegumā "Stiklu purvi" – mītošo sugu medni, samazinot to skaitu vismaz par 5 īpatņiem, kā arī, samazinoties piemērota biotopa platībai, tiks ietekmēti arī otrs medņu riests vismaz diviem medņu gaiļiem. Eksperts prognozē meliorācijas negatīvu ietekmi ilgstošā laika periodā ievērojamos apmēros uz putnu sugu – medni. Eksperts prognozē: būtisku kaitīgu ietekmi īpaši aizsargājamai putnu sugai dzeltenajam tārtiņam, jo pilnībā izzudīs ligzdošanas teritorija; būtisku kaitīgu ietekmi īpaši aizsargājamai putnu sugai purva tilbītei, jo pilnībā izzudīs divas ligzdošanas teritorijas; būtisku kaitīgu ietekmi īpaši aizsargājamai putnu sugai bikšainajam apogam, jo izzudīs 11,1% no ligzdošanas teritorijas; būtisku kaitīgu ietekmi īpaši aizsargājamai putnu sugai lielajai čakstei, jo izzudīs ligzdošanas teritorija, gan dabas lieguma "Stiklu purvi" populācijai, gan Latvijas populācijai kopumā. Atzinumā uzsvērts, ka kūdras lauku paplašināšanai paredzētajā teritorijā konstatētās vēl 7 Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās putnu sugas ligzdotājas liecina par šīs teritorijas vērtību un nozīmību putniem nozīmīgas vietas "Stiklu purvi" ornitofaunai.

Kūdras ieguves lauku paplašināšanas atradnē "Lielsalas purvs" Talsu rajonā, Valdgales pagastā ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojums sabiedrībai bija pieejams: SIA "Pindstrup Latvia" Krišjāņa Valdemāra ielā 17, Talsos; Valdgales pagasta padomē, "Pagastmājā", Pūņās, Valdgales pagastā, Talsu rajonā; Valsts vides dienesta Ventspils reģionālajā vides pārvaldē, Dārzu ielā 2, Ventspilī un Vides pārraudzības valsts birojā, Rūpniecības ielā 23, Rīgā.

Atbilstoši likumdošanas prasībām 2008.gada 25.novembrī "Latvijas Vēstnesis" un 2008.gada 27.novembrī laikrakstā "Talsu Vēstis" tika publicēti ziņojumi par sabiedrības iespējām iepazīties ar izstrādāto darba ziņojumu, piedalīties tā sabiedriskajā apspriešanā un iesniegt rakstveida priekšlikumus, kā arī tika nosūtīti individuāli paziņojumi nekustamo īpašumu īpašniekiem (valdītājiem), kuru īpašums ir blakus paredzētās darbības vietām.

Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas klātienē notika 2008.gada 10.decembrī Valdgales pagasta Tautas namā, "Pūņās", Valdgales pagastā, Talsu rajonā.

Valdgales pagastā likumdošanā paredzēto iespēju piedalīties darba ziņojuma sabiedriskajā apspriešanā izmantoja 12 interesenti. Valdgales pagasta padomes priekšsēdētāja atklāja sanāksmi, norādot, ka pašvaldība neiebilst pret kūdras lauku paplašināšanu un norādīja, ka šobrīd pašvaldībai nav nekādu pretenziju pret SIA

”Pindstrup Latvia” darbību kūdras iegūšanas teritorijā. Valdgales pagasta padomes priekšsēdētāja uzsvēra, ka kūdras lauka paplašināšana nodrošinās darba vietas ne tikai pagasta, bet arī rajona iedzīvotājiem. Valsts vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes pārstāve interesējās, kur tiks novadīti ūdeņi no kūdras lauku paplašināšanai paredzētās teritorijas – esošajos grāvjos vai tiks rakti jauni grāvji, kur paredzēts ierīkot nosēdbaseinus suspendēto vielu izgulsnēšanai. Valdgales pagasta padomes pārstāve vaicāja, kādu ietekmi paredzētā darbība atstās uz autoceļiem, kādēļ kūdras izvešana patlaban notiek naktīs un vai netiek pārsniegts uz autoceļiem pieļautais autotransporta līdzekļu svars.

Darba ziņojuma izvērtēšanas laikā Vides pārraudzības valsts birojs saņēma:

1. Latvijas Ornitoloģijas biedrības vēstuli, kurā kategoriski iebilsts pret paredzēto darbību putniem nozīmīgas vietas robežās, kā arī norādīts, ka ieguvei paredzētā teritorija ir iekļaujama dabas liegumā ”Stiklu purvi”. Latvijas Ornitoloģijas biedrība uzskata, ka darba ziņojumā ietekme uz ”Natura 2000” teritorijas ”Stiklu purvi” ekoloģisko integritāti un aizsardzības mērķiem nav novērtēta objektīvi, balstīta uz nepilnīgiem datiem un secinājumi neatbilst ziņojumā sniegtajai informācijai. Latvijas Ornitoloģijas biedrības vēstulē norādīts, ka Eiropas Komisija dabas liegumu ”Stiklu purvi” uzskata par nepietiekami aizsargātu un 2007.gadā ir nosūtījusi brīdinājumu Latvijai par nepietiekamu īpaši aizsargājamās dabas teritorijas izveidošanu savvaļas putnu aizsardzībai. Vēstulē vērsta uzmanība uz to, ka gar kūdras ieguvei paredzēto teritoriju dabas lieguma robežās atrodas iespējams hidroloģisku izmaiņu riskam pakļauti un jutīgi mitrāju biotopi, kas iekļauti prioritāro biotopu sarakstā, kā arī norādīts, ja nav droši zināms, vai paredzētā darbība neatstās būtisku negatīvu ietekmi uz ”Natura 2000” teritoriju, tās integritāti un biotopiem vai sugām, kuru saglabāšanai tā izveidota, jāievēro piesardzības princips.

2. Latvijas Dabas fonda vēstuli, kurā pausts viedoklis par paredzētās darbības negatīvo ietekmi uz īpaši aizsargājamiem biotopiem un sugām gan darbībai paredzētajā teritorijā, gan tai piegulošajā ”Natura 2000” teritorijā. Latvijas Dabas fonds uzskata, ka Latvijas valstij ir jānodrošina putniem nozīmīgās vietas aizsardzība un arī līdz īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statusa noteikšanai Sēmes purvam un Trīšautpurvam nav pieļaujamas tajos darbības, kas var nelabvēlīgi ietekmēt īpaši aizsargājamus biotopus un sugas. Vēstulē norādīts, ka Eiropas Komisija ir ierosinājusi pārkāpuma procedūru pret Latvijas valsti, kur viens no pārkāpumiem ir nenodrošinātais aizsardzības statuss daļai no putniem nozīmīgās vietas ”Stikli”. Savukārt pēc Vides ministrijas pasūtījuma Latvijas Dabas fonds 2008.gadā uzsāka šo teritoriju pārbaudi. Vēstulē norādīts, ka, lai gan projekts vēl nav pabeigts, jau šobrīd Latvijas Dabas fonda rīcībā ir pietiekama informācija, lai uzskatītu kūdras lauku paplašināšanai paredzētās teritorijas neiekļaušanu ”Natura 2000” teritorijā ”Stiklu purvi” par nepamatotu, tāpēc tiek gatavots un Vides ministrijā tiks iesniegts pieteikums dabas lieguma ”Stiklu purvi” robežas grozīšanai. Vēstulē ir norādīts uz darba ziņojumā sniegtās informācijas nepilnībām un secinājumiem, kas neatbilst sniegtajai informācijai. Vēstulē norādīts tas, ka medņu riesti ir aizauguši un turpina aizaugt līdzšinējo hidroloģisko izmaiņu rezultātā, kuru radījusi meliorācija un, iespējams, kūdras ieguve piegulošajās teritorijās. Vēstules autori norāda, ka rieta sezonas laikā medņu gaiļi arī dienas laikā uzturas tuvu riestam, bet vistas rieta tuvumā ligzdo un vadā mazuļus, kā arī uzskata, ka, iznīcinot spilvju audzes un jaunās purva priedītes, tiks nopietni apdraudēta medņu populācija. Vēstulē norādīts, ka

ziņojuma autori ir neveiksmīgi salīdzinājuši izstrādei paredzēto teritoriju ar Sedas purvu attiecībā uz putniem piemērotu biotopu atjaunošanās iespējām, jo augstais purvs šeit neatjaunosies, līdz ar to putnu sugas tur būs ļoti atšķirīgas no pašreizējām un teritorija vairs nenodrošinās to sugu aizsardzību, kuras tur ir sastopamas patlaban.

3. Valsts Vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes atzinumu par darba ziņojumu, kurā norādīts uz darba ziņojumā sniegtās informācijas nepilnībām un secinājumiem, kas neatbilst sniegtajai informācijai. Atzinumā norādīts, ka ziņojums jāpapildina ar trokšņa ietekmes izvērtējumu uz putniem, hidroloģiskā režīma izmaiņu ietekmi uz tuvāko "Natura 2000" teritorijas daļu, jākonkretizē plānotie rekultivācijas pasākumi, ietekmes būtiskuma novērtējumā jāietver tiešo, netiešo un sekundāro ietekmi, jānovērtē iespējamie vides riski un jāizstrādā priekšlikumi nelabvēlīgās ietekmes mazināšanai un novēršanai.

4. Dabas aizsardzības pārvaldes vēstuli, kurā norādīts, ka, izstrādājot dabas aizsardzības plānu dabas liegumam "Stiklu purvi", eksperti novērtēja arī ārpus lieguma teritorijas esošo Sēmes purva dienvidu daļu (Semspurvs un Trīšautpurvs) saistībā ar iespējamo kūdras ieguves lauku Lielsalas purva atradnē. Vairāki neatkarīgi eksperti konstatēja, ka šajā teritorijā ir nozīmīgas dabas aizsardzības vērtības - Sēmes purvs ārpus lieguma teritorijas ir ļoti vērtīgs gan kā vienots purvu komplekss, gan nozīmīgs atsevišķām putnu sugām. Dabas lieguma "Stiklu purvi" dabas aizsardzības plānā iekļauta informācija, ka rūpnieciski neskartā Sēmes purva daļa ir svarīga dabas lieguma sastāvdaļa. Ņemot vērā Lielsalas purva teritorijas nozīmi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, tika izvirzīts priekšlikums paplašināt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju "Stiklu purvi", iekļaujot kūdras lauku paplašināšanai paredzēto teritoriju dabas lieguma sastāvā, tādējādi paplašinot "Natura 2000" teritoriju, taču, ņemot vērā Valdgales pagasta pašvaldības un SIA "Pindstrup Latvia" iebildumus, šī teritorija netika iekļauta īpaši aizsargājamā dabas teritorijā "Stiklu purvi". Dabas aizsardzības pārvaldes vēstulē norādīts, ka tolaik kūdras ieguvējs neplānoja kūdras ieguvi tālāk par minerālzemes salām. Savukārt eksperts dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā atzina, ka purva izstrādi varētu sarežģīt minerālzemes, kuru uzrakšana varētu veicināt gruntsūdens līmeņa pazemināšanos apkārtējā teritorijā, kas veicinātu visa apkārtējā purva kompleksa, tai skaitā, "Natura 2000" teritorijas, degradāciju, kā arī ūdens līmeņa samazināšanos akās neprognozējamā attālumā no kūdras izstrādes vietas. Pamatojoties uz ietekmes uz vidi novērtējumā sniegto informāciju un informāciju, kas tika iegūta dabas aizsardzības plāna izstrādē, Dabas aizsardzības pārvalde neatbalsta kūdras ieguvi Trīšautpurvā.

Ietekmes uz vidi novērtējuma programmas izpildes analīze un prasības noslēguma ziņojuma sagatavošanai

Izvērtējot darba ziņojumā iekļauto informāciju, tā kopumā atbilst Vides pārraudzības valsts biroja 2008.gada 5.augusta izsniegtās Programmas prasībām, ir veikts nozīmīgs darbs un apkopota daudzveidīga informācija. Vienlaikus jāatzīmē, ka atšķiras ekspertu vērtējumos iekļautie un darba ziņojumā sniegtie secinājumi par paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz apkārtējo teritoriju un šīs ietekmes nozīmīgumu; ziņojumam pievienotajā dabas vērtību ekspertes atzinumā norādīts, ka teritorijas izpētes laiks un sezona apgrūtināja iespējamo atradņu konstatēšanu, kā arī darba ziņojumā norādīts, ka purva detaļa izpēte veikta 1962. un 1977.gadā (23., 42.lp.), līdz

ar to vairākās ziņojuma nodaļās sniegtā informācija jāprecizē, jāpapildina un detalizētāk jāizvērtē.

Jāatzīmē, ka Ministru kabineta 2004.gada 17.februāra noteikumu Nr.87 "Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi" 26.6.punktā noteikts, ka darba ziņojumā nepieciešams "raksturot un novērtēt iespējamo paredzētās darbības vietu, kā arī paredzētās darbības un tehnoloģiju būtisku ietekmi uz vidi (raksturojums ietver tiešo, netiešo un sekundāro ietekmi, paredzētās darbības un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidējo un ilglaicīgo ietekmi, kā arī pastāvīgo, pozitīvo un negatīvo ietekmi)". Šī prasība ir iekļauta arī Vides pārraudzības valsts biroja izsniegtajā programmā (4.11.punkts), taču darba ziņojumā netiek sniegta šai prasībai atbilstoša izvērsta informācija.

Saņemtajās Latvijas Ornitoloģijas biedrības, Latvijas Dabas fonda un Valsts Vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes vēstulēs norādīts, ka ziņojuma autoru secinājumi neatbilst ziņojumam pievienoto ekspertu atzinumu secinājumiem, līdz ar to pilnā mērā neatspoguļo paredzētās darbības kaitējumu īpaši aizsargājamām dabas vērtībām. Vides pārraudzības valsts biroja rīcībā esošā informācija liecina, ka dabas liegums "Stiklu purvi" ir iekļauts Eiropas Komisijas vēstulē par pārkāpuma procedūras uzsākšanu pret Latvijas valsti saistībā ar Putnu direktīvas pārkāpumu. Lai nodrošinātu Putnu direktīvas prasību ievērošanu, jāpaplašina īpaši aizsargājamā dabas teritorija "Stiklu purvi", ietverot tajā Lielsalas (Sēmes) purva nenorakto un neaizsargāto dienvidu daļu. Saskaņā ar Vides ministrijas sniegto informāciju patlaban tiek veikts darbs saistībā ar īpaši aizsargājamās dabas teritorijas "Stiklu purvi" robežu grozījumu izpēti.

Saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 3.panta 5) punktā noteikto viens no ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas principiem ir "Ja ir pamatotas aizdomas, ka paredzētā darbība negatīvi ietekmēs vidi, jāveic piesardzības pasākumi un, ja nepieciešams, minētā darbība jāaizliedz (piesardzības princips)". Vides aizsardzības likuma 1.panta 7) un 9)punktos attiecīgi ir sniegta definīcija "kaitējums īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem" un "kaitējums videi". Gan Latvijas Ornitoloģijas biedrība, gan Latvijas Dabas fonds iebilst pret plānoto kūdras lauku paplašināšanu, bet Dabas aizsardzības pārvalde neatbalsta kūdras ieguvi Trīšautpurvā.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Vides pārraudzības valsts birojs, vadoties no labas pārvaldības principiem, aicina SIA "Pindstrup Latvia" izvērtēt paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras turpināšanas lietderību.

Ja tiek turpināta ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, tad, sagatavojot kūdras ieguves lauku paplašināšanas atradnē "Lielsalas purvs" Talsu rajona Valdgales pagastā ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu, nepieciešams precizēt un papildināt:

1. Ņemot vērā, ka paredzētās darbības teritorija robežojas ar dabas lieguma "Stiklu purvi" teritoriju, ziņojuma nodaļa "Paredzētajai darbībai piemērojamo vides aizsardzības normatīvo aktu prasību analīze" jāpapildina ar Ministru kabineta 2007.gada 24.jūlija noteikumu Nr.510 "Dabas lieguma "Stiklu purvi" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi", Ministru kabineta 2007.gada 27.marta noteikumu Nr.211 "Noteikumi par putnu sugu sarakstu, kurām piemēro īpašus

dzīvotņu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu sugu izdzīvošanu un vairošanos izplatības areālā”, kā arī ziņojumā uzskaitīto normatīvo aktu, kas attiecas uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, konkrētu prasību analīzi saistībā ar paredzēto darbību. Savukārt citiem normatīvajiem dokumentiem jānorāda precīzi pieņemšanas datumi un nosaukumi.

2. Noslēguma ziņojums jāpapildina ar dabas lieguma ”Stiklu purvi” teritorijas, kas robežojas ar paplašināmo kūdras ieguves lauku teritoriju, funkcionālo zonu raksturojumu un jānovērtē paredzētās darbības pieļaujamība.

3. Noslēguma ziņojumā jāsniedz detālāka informācija par pārtīrāmajiem ūdeni novadošajiem grāvjiem un jāprecizē grāvju, kas atrodas dabas lieguma ”Stiklu purvi” teritorijā, pārtīršanas nosacījumi un pieļaujamība, kā arī nosusināšanas iespējamā ietekme uz lieguma daļā esošo mitrāju biotopiem.

4. Noslēguma ziņojumā jāsniedz detālāka informācija par nosusināšanas ietekmes noteikšanas kritērijiem, jo 2003. – 2004.gadā Latvijas Dabas Fonda purvu sugu un biotopu monitoringa ietvaros veiktā veģetācijas izpēte dabas liegumā “Ķirbas purvs” liecina, ka pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados veiktā meliorācija ir ietekmējusi lieguma teritoriju vidēji līdz dažu simtu metru attālumam no meliorācijas grāvjiem, savukārt Latvijas Ornitoloģijas biedrības vēstulē norādīts, ka Trīšautpurva agrāk sagrāvētā dienvidaustrumu daļa ir aizaugusi ar priedītēm un nenoraktā Sēmes purva fragmentā, kas robežojas ar izstrādes laukiem un dabas liegumu, 2008.gada novembrī konstatēts, ka purva virsma nosusināšanas ietekmē redzami noplakusi virzienā uz grāvi aptuveni 85 m platā joslā.

5. Noslēguma ziņojumā jāsniedz detālāka informācija par plānotajiem rekultivācijas pasākumiem un iespējamo teritorijas turpmāko izmantošanu.

6. Sagatavojot noslēguma ziņojumu, rūpīgi jāizvērtē darba ziņojumā iekļautie ekspertu atzinumi, Latvijas Ornitoloģijas biedrības, Latvijas Dabas fonda un Dabas aizsardzības pārvaldes sniegtā informācija un jāveic korekcijas ietekmes novērtējumā uz apkārtnes bioloģisko daudzveidību un īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

7. Noslēguma ziņojumā jāpapildina paredzētās darbības ietekmes uz vidi būtiskuma izvērtējums, ietverot tiešo, netiešo un sekundāro ietekmi, paredzētās darbības un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidējo un ilglaicīgo ietekmi, kā arī pastāvīgo, pozitīvo un negatīvo ietekmi, it īpaši novērtējumā uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju - dabas liegumu ”Stiklu purvi” - tās ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

8. Ņemot vērā iepriekš minētās prasības, jāizvērtē paredzētās darbības pieļaujamība atbilstoši likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43.pantam.

9. Ņemot vērā iepriekš minētās prasības, jāveic nepieciešamās korekcijas arī citās ziņojuma nodaļās.

10. Sagatavojot noslēguma ziņojumu, jānodrošina šajā atzinumā minēto prasību izpilde un jāpapildina to, rūpīgi jāizvērtē Latvijas Ornitoloģijas biedrības, Latvijas Dabas fonda, Dabas aizsardzības pārvaldes un Valsts Vides dienesta Ventspils

reģionālās vides pārvaldes atzinumus, iestrādājot nepieciešamos papildinājumus noslēguma ziņojumā.

11. Noslēguma ziņojumam jāpievieno darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas rezultātu apkopojums un novērtējums.

Noslēguma ziņojuma trīs eksemplāri jāiesniedz izvērtēšanai Vides pārraudzības valsts birojā un pa vienam eksemplāram Valsts vides dienesta Ventpils reģionālajā vides pārvaldē, Valdgales pagasta padomē un Dabas aizsardzības pārvaldē. Līdz ar noslēguma ziņojuma iesniegšanu vides pārraudzības valsts birojā (arī elektroniskā formā) darbības ierosinātajam noslēguma ziņojums jāievieto savā interneta mājas lapā. Atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 17.februāra noteikumu Nr.87 "Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi" prasībām trīs dienu laikā pēc noslēguma ziņojuma iesniegšanas Valsts vides dienesta Ventpils reģionālajai vides pārvaldei un pašvaldībai, darbības ierosinātajam jāpublicē vismaz vienā vietējā laikrakstā informācija par sagatavoto noslēguma ziņojumu un vietu, kur ar to var iepazīties, interneta mājas lapas adresi, kurā pieejams noslēguma ziņojums, kā arī par to, ka ikviena persona 20 dienas pēc ziņojuma publicēšanas var iesniegt Vides pārraudzības valsts birojā rakstiskus komentārus par noslēguma ziņojumu.

Biroja direktors

A. Lukšēvics